

De Stemming van 29 januari 2017

Ook deze week zien we amper verschuivingen. Juist omdat het een week was waar er nogal wat gebeurde (zoals het aftreden van Van der Steur en de advertentie van Premier Rutte) is het goed om te begrijpen waarom er nu geen verschuivingen zijn en te beseffen wat er gaat gebeuren als de campagne echt losbarst (ik verwacht dat dit op 26 februari gaat gebeuren met het RTL-debat).

Van alle soort verkiezingen, die gehouden worden in Nederland, zijn de Tweede Kamerverkiezingen op een cruciaal punt anders met grote gevolgen voor het gedrag van de kiezers in het stemhokje. Bij de Tweede Kamerverkiezingen is er namelijk een veel sterker gevoel bij de kiezers dat hun stem een effect heeft op wat er na die verkiezingen gebeurt dan bij de andere verkiezingen. Met name via het ervoor zorgen dat een bepaalde partij de grootste wordt, of juist niet. In de laatste 30 jaar leverde de grootste partij de premier en was leidend bij de regeringsvorming.

Dat had het gevolg dat in 2012 rond een kwart van de kiezers strategisch op VVD of PvdA stemde, terwijl de echte partij van hun eerste voorkeur een andere was. Bij de andere verkiezingen komt strategisch stemmen niet of amper voor, omdat er enerzijds een minder duidelijke relatie ligt tussen de uitslag van de verkiezingen en wat er daarna gebeurt. En anderzijds de kiezer ook minder belang hecht aan dat vervolg als bij de landelijke verkiezing.

Dat is dan ook de reden dat in 2015 bij de Provinciale Statenverkiezingen de grootste partij (VVD) maar 16% haalde. Het was voor de kiezer volledig onbelangrijk wie de grootste partij zou worden in de Provincie of in de Eerste Kamer, dus er werd niet strategisch gestemd.

In de periode tussen de laatste Tweede Kamerverkiezingen en het moment dat de campagne voor de volgende Tweede Kamerverkiezing echt losbarst geeft de kiezer bij een peiling met name aan wat hij vindt van de politici en partijen op dat moment in relatie tot de geleverde prestaties en de actuele ontwikkelingen. Pas na de echte start van de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen gaat de kiezer denken aan wat hij na die verkiezing zou willen. Dat is ook het moment dat we bij de laatste 4 verkiezingen forse verschuivingen hebben waargenomen in de voorkeur in de laatste paar weken. Met name gericht op de strijd om wie de grootste partij wordt. We hebben in 2003 en 2012 in een paar weken verschuivingen van meer dan 15 zetels gezien.

Zeker nu een kabinet al langer dan 4 jaar zit (een ongekend lange tijd in de Nederlandse politieke geschiedenis) liggen de imago's van de belangrijkste politici en de partijen behoorlijk vast. De gebeurtenissen van de afgelopen week zijn niet verassend voor de kiezers en liggen in het verlengde van wat men al vond van de betrokken politici en partijen. Daarom zien we ook deze week geen verschuivingen. Alleen als er voor 26 februari een echt ingrijpende externe gebeurtenis plaats vindt zullen er duidelijke verschuivingen kunnen gaan plaatsvinden. Pas na het eerste grote debat komen de kiezers in een nieuwe modus, gericht op wat er na 15 maart moet gebeuren, waardoor er wel forse verschuivingen kunnen ontstaan.

De grote vraag is wat de centrale kwestie gaat worden bij deze verkiezingen. Het zal een ander soort strijd worden dan we gewend zijn, omdat o.a. door de uitsluitingen van de PVV door VVD en CDA, de kans klein is als de PVV de grootste wordt, die partij ook inderdaad de premier zal gaan leveren. Welke invloed dat zal hebben bij het strategisch stemmen is nu nog onduidelijk. En welke persoon/partij voor de linkse kiezers de belangrijkste tegenhanger zal zijn t.o.v. Rutte zal dan ook pas echt gaan blijken in de laatste paar weken.

zetels	TK2012	22-1 2017	29-1 2017	Versch. t.o.v. vorige	Versch met TK2012	Eerste Kamer
PVV	15	33	33		18	9
VVD	41	24	24		-17	13
CDA	13	16	16		3	12
D66	12	14	14		2	10
GroenLinks	4	16	16		12	4
SP	15	11	11		-4	9
50PLUS	2	10	10		8	2
PvdA	38	10	10		-28	8
ChristenUnie	5	5	5			3
Partij voor de Dieren	2	4	4		2	2
SGP	3	3	3			2
DENK		2	2		2	
VNL		1	1		1	
Forum voor Democratie		1	1		1	
Andere partij						1
Totaal	150	150	150			75
VVD+PvdA	79	34	34		-45	21
VVD+CDA+D66	66	54	54		-12	35
VVD+PVV	56	57	57		1	22

Maandag verscheen een brief van Premier Rutte in een aantal dagbladen. Vervolgens werd er veel over gediscussieerd. Hieronder is te zien hoe de kiezers over die brief denken. Belangrijk is te bekijken wat de huidige VVD-kiezers ervan vinden en de mogelijke kiezers van andere partijen, die wellicht naar de VVD kunnen overstappen.

De VVD-kiezers beoordelen de brief overwegend positief. Van de kiezers van andere partijen reageren de CDA-kiezers het positiefst.

Beoordeling brief van Rutte

verticaal gepercentageerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLinks	50PLUS
Positief	26%	19%	73%	29%	20%	9%	14%	12%	20%
Neutraal	28%	25%	17%	33%	38%	28%	33%	33%	32%
Negatief	34%	44%	1%	28%	35%	58%	40%	46%	39%
Weet niet/geen antwoord	11%	12%	9%	10%	7%	6%	13%	10%	9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

"Doe normaal of ga anders weg" doet het goed bij de kiezers van VVD, PVV, CDA en 50PLUS.

Er staat o.a. in dat mensen die naar Nederland zijn gekomen normaal moeten doen of anders weg gaan. Hoe beoordeelt u het dat Rutte dit in deze brief zo heeft geschreven?

verticaal gepercentreerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLinks	50PLUS
Positief	44%	63%	80%	50%	28%	12%	23%	14%	50%
Neutraal	17%	11%	14%	17%	22%	15%	30%	17%	17%
Negatief	34%	20%	5%	31%	48%	71%	44%	64%	27%
Weet niet/geen antwoord	4%	5%	1%	2%	2%	2%	3%	6%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Maar als je zes jaar premier bent geweest dan kunnen er ook vragen komen over zijn inspanningen tot dusverre over dit onderwerp.

Vindt u dat Rutte in de zes jaar dat hij premier is zich voldoende heeft ingespannen om datgene wat hij in de brief heeft gezet tot stand te brengen?

verticaal gepercentreerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLinks	50PLUS
Ja	15%	3%	55%	12%	15%	22%	5%	5%	4%
Nee	74%	96%	31%	80%	71%	69%	86%	77%	90%
Weet niet/geen antwoord	11%	1%	14%	8%	14%	9%	9%	18%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

De discussie over de brief werd snel overschaduwd door het volgende hoofdstuk inzake het Teevenbonnetje. Het aftreden van Minister Van der Steur werd breed gesteund. Maar uit de andere twee vragen blijkt dat deze kwestie behoorlijk problematisch is voor Premier Rutte. 69% denkt dat hij al wel op de hoogte was van het bedrag van de Teevendeal

Vindt u het aftreden van Minister van der Steur terecht of niet?

verticaal gepercentreerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLinks	50PLUS
Ja	79%	86%	50%	79%	84%	86%	82%	87%	90%
Nee	14%	10%	38%	15%	9%	12%	6%	5%	7%
Weet niet/geen antwoord	8%	4%	12%	7%	7%	2%	12%	8%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Denkt u dat Premier Rutte wel of niet eerder de hoogte van het bedrag van de Teevendeal wist?

verticaal gepercentreerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLinks	50PLUS
Hij wist het al wel	69%	88%	31%	53%	62%	64%	92%	78%	94%
Hij wist het niet	13%	3%	40%	22%	7%	7%	2%	6%	2%
Weet niet/geen antwoord	18%	9%	29%	25%	31%	29%	6%	16%	4%
Totaal	Allen	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kiezers van PVV, SP en 50PLUS vinden in grote mate dat er een motie van wantrouwen tegen Premier Rutte had ingediend moeten worden. Bij CDA, D66, PvdA en GroenLinks is dat tussen de 30% en 40%.

Vindt u dat de Tweede Kamer een motie van wantrouwen tegen Rutte had moeten indienen en aannemen?

verticaal gepercentreerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLinks	50PLUS
Ja	46%	80%	2%	39%	28%	35%	88%	39%	79%
Nee	44%	15%	96%	55%	64%	51%	6%	42%	17%
Weet niet/geen antwoord	10%	6%	2%	6%	8%	14%	5%	19%	5%
Totaal	Allen	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Zoals aan het begin aangegeven zou de strijd om het premierschap in de laatste fase van de campagne kunnen ontbranden. Maar tussen welke lijsttrekkers is nog onduidelijk. Daarom de onderstaande meting. Meer als een nulmeting voordat de campagne echt losbarst. Het is vooral interessant om de voorkeuren te bekijken van de kiezers van de verschillende partijen.

Stel dat u uit deze drie politici zou moeten kiezen als de volgende premier, wie zou u dan kiezen?

verticaal gepercenteerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLinks	50PLUS
Wilders	23%	85%	1%	1%	1%	2%	13%	0%	18%
Rutte	32%	2%	98%	19%	50%	44%	14%	32%	16%
Buma	33%	7%	1%	78%	32%	20%	44%	58%	39%
Wilders	26%	90%	1%	6%	0%	1%	19%	0%	25%
Rutte	29%	4%	94%	52%	9%	32%	10%	4%	18%
Pechtold	34%	3%	5%	30%	91%	44%	43%	89%	31%
Wilders	27%	92%	1%	8%	2%	1%	15%	0%	17%
Rutte	33%	3%	96%	59%	45%	32%	4%	3%	18%
Klaver	30%	2%	3%	17%	45%	46%	58%	97%	43%
Wilders	24%	86%	1%	6%	1%	1%	4%	1%	20%
Rutte	41%	3%	96%	74%	68%	51%	7%	30%	24%
Roemer	26%	9%	3%	7%	16%	21%	81%	63%	35%
Wilders	26%	87%	1%	6%	1%	0%	18%	1%	23%
Rutte	33%	3%	96%	57%	50%	10%	15%	14%	23%
Asscher	33%	8%	3%	24%	43%	90%	41%	82%	32%